

Gymnasieelevers motivation i spanskfaget

Forskning i flersprogethed har vist, at fremmedsprogsundervisning kan være med til at udvikle elevens kommunikationsfærdigheder og sproglige opmærksomhed. Samtidigt kan den bidrage til at udvikle elevens identitet, selvværd og dannelse (Gregersen 2019: 15). At udvikle elevens flersprogethed kræver bl.a., at eleven indgår i et undervisningsmiljø, der byder på meningsfuld kommunikation og læring. Derudover kræver det, at eleven besidder en form for motivation for faget.

Denne artikel bygger på en empirisk undersøgelse, der omhandler flersprogede elevers tilegnelse af spansk som fremmedsprog på STX, og som har til formål at undersøge, hvilke faktorer, herunder elevens motivation og individuelle sprogkunderskaber, der kan have indflydelse på indlæring af spansk.

Undersøgelsen består af to dele. Den første del består af et spørgeskema, der omhandler elevernes eksisterende sprogkompetencer, samt hvilke faktorer der har en betydning for deres motivation for at lære et fremmedsprog. Den anden del af undersøgelsen er en analyse af en række elevbesvarelser med afsæt i en læse- og opgavetest på spansk. Denne artikel vil hovedsageligt fokusere på undersøgelsens første del omhandlende elevernes sprogkompetencer og motivation, og jeg vil derfor ikke gå nærmere ind i læse- og opgavetesten.

Indledningsvis præsenteres begreberne flersprogethed og motivation. Dernæst følger en præsentation af elevernes motivation for at lære spansk på gymnasiet, med udgangspunkt i Zoltán Dörnyeis

DINA OMAR

Cand.mag. i spansk og religionsvidenskab

dina.o@outlook.dk

teori *L2 Motivational Self System*. Til sidst konkluderes der på, hvorvidt elevernes sproglige ressourcer har betydning for deres motivation i spanskfaget.

Undersøgelsens metode

Som nævnt baserer undersøgelsen sig på en spørgeskemaundersøgelse, som har til formål at belyse elevernes motivationsfaktorer i spanskundervisningen. I undersøgelsen medvirker 122 spanskelever i henholdsvis 1., 2. og 3.g, hvoraf 67 har dansk som modersmål, og de resterende 55 elever har et andet modersmål end dansk. I undersøgelsen kan man se en sproglig diversitet blandt de flersprogede elever. Størstedelen af disse elever har urdu, tyrkisk eller arabisk som modersmål, mens et mindretal har andre modersmål: punjabi, vietnamesisk, amharisk, nepalesisk, twi, kirundi.

Den første del af spørgeskemaet indeholder spørgsmål, der drejer sig om elevernes baggrund. Disse spørgsmål stilles for at få et indblik i elevernes sproglige repertoire. Dernæst indeholder spørgeskemaet spørgsmål vedrørende elevernes holdning til det spanske sprog. Her skal eleven krydse af, i hvor høj grad det spanske sprog udgør en del af hverdagen, samt hvilke faktorer der har en betydning for elevens motivation for at lære et fremmedsprog. Elevernes motivationsniveau i undersøgelsen er målt på en skala fra 1-10 for at få et grundlæggende billede af, hvor motiverede de er. Til slut i spørgeskemaet bliver eleverne stillet femten spørgsmål, som har til formål at bestemme niveauerne for motivationen ud fra motivationskomponenterne i *L2 Motivational Self System*-teorien (Dörnyei 2020).

Resultaterne for de stillede spørgsmål beregnes ud fra en fempoints Likert-skala (5 = helt enig og 1 = helt uenig), og herudover er hvert spørgsmål kategoriseret efter komponenterne ideale selv, burde-selv og *L2*-læringsoplevelsen. Nedenfor fremgår spørgsmålene, som er kategoriseret efter komponenterne. Disse komponenter vil blive nærmere beskrevet i næste afsnit.

Spørgsmål om det ideale selv

- d. Jeg ønsker at være i et spansktalende land og have samtaler på spansk.
- e. Jeg ønsker at have en spansktalende omgangskreds.
- f. Jeg ønsker at kunne skrive flydende spansk.
- g. Jeg ønsker at kunne tale flydende spansk.
- m. Jeg har valgt at studere spansk, fordi det er vigtigt for mig at forstå spansk sproget tv, musik og litteratur.

- n. Jeg har valgt at studere spansk, fordi det er vigtigt for mig at lære om spansksproget kultur og socialt liv.

Spørgsmål om burde-selv

- a. Jeg har valgt at studere spansk, fordi det er vigtigt for mine fremtidige jobmuligheder.
- c. Jeg har valgt at studere spansk, fordi det er vigtigt for mit gennemsnit.
- h. Jeg har valgt at studere spansk, fordi min omgangskreds mener, at det er vigtigt at kunne.
- i. Jeg har valgt at studere spansk, fordi mine forældre mener, at det er relevant at kunne.
- j. Det vil have en negativ indflydelse på min fremtid, hvis jeg ikke kan spansk.

Spørgsmål om læringsoplevelsen

- k. Jeg kan godt lide atmosfæren i min spanskklasser.
- l. Jeg finder altid spanskundervisning meget interessant.
- o. Jeg kunne godt tænke mig flere spansktimer i mit skema.

Hvad vil det sige at være flersproget?

I de danske gymnasier møder man i mange tilfælde elever, der behersker flere sprog end dansk, og som dermed jonglerer mellem flere sprog i deres dagligdag. Eleverne mestrer ofte en bred sprogbrug, bl.a. ved brug af streamingtjenester, sociale medier, i fremmedsprogfagene, med venner m.m. (Holmen 2015: 26-27). Med begrebet “flersprogede elever” menes der i denne artikel de elever, som er vokset op med et andet sprog end dansk i hjemmet. Dansk er ikke nødvendigvis førstesproget hos disse elever, og derfor er dansk primært det sprog, de har behov for at formulere sig på for at agere i samfundet (Slåttvik 2018: 17). I denne sammenhæng kunne der også anvendes begrebet “tosprogede elever”. Dette har jeg dog valgt ikke at benytte, da flere af respondenterne er vokset op med mere end ét sprog tidligt i livet, og af denne årsag finder jeg det væsentligt at bruge begrebet “flersproget” frem for “tosproget”.

L2 Motivational Self System

Begrebet “motivation” har ligeledes en bred betydning, da der findes forskellige tilgange til forståelsen af dette begreb. Motivation er tæt forbundet med psykologiske faktorer, da det er baseret på enhver

menneskelig adfærd eller tanke. Det er således underlagt de faktorer, der former menneskets valg af en bestemt handling og indsatsen for at forfølge den pågældende handling, samt hvor længe mennesket er villigt til at opretholde handlingen (Dörnyei 2020: 1).

I 2005 udviklede Dörnyei en teori kaldet *L2 Motivational Self System*. L2 Motivational Self System repræsenterer en nytænkning af jeget inden for de psykologiske aspekter. Derudover repræsenterer det også en nytænkning inden for hele L2-feltet. Forfatteren hævder, at denne nytænkning skaber en forbindelse mellem fremmedsproglæringen og individets indre, som har en vigtig indbyrdes relation (Dörnyei & Ushioda 2009: 10). I teorien introducerer Dörnyei forestillingen om et muligt selv, som repræsenterer individets egne ideer om, hvad det kan blive til, hvad det gerne vil blive til, og hvad det er bekymret for at blive til. L2 Motivational Self System består af tre konstituerende komponenter. Dörnyei deler konceptet muligt selv op i to komponenter – *det ideale selv* og *burde-selvet*. Derudover tilføjer Dörnyei en tredje komponent i teorien, der beskrives som *L2-læringsoplevelsen*. Det ideale selv refererer til elevens håb, ønsker eller stræben efter dét, eleven ideelt set gerne vil besidde inden for L2-sproget. Hvorimod burde-selv-komponenten er præget af egenskaber, som eleven mener, vedkommende burde have, såsom andres forventninger eller forpligtelser, der muligvis ikke er i overensstemmelse med egne ønsker. Dörnyeis skelnen mellem det ideale selv og burde-selvet skal ikke nødvendigvis opfattes som et helt skarpt skel. De to komponenter kan overlappe hinanden ved, at det ideale selv-billede er forbundet med succesfulde fremtidige motiver. Et eksempel på dette er, at man får gode karakterer for at kunne få en succesfuld karriere (Dörnyei & Ushioda 2009: 28). Den sidste komponent, L2-læringsoplevelsen, refererer til elevens kontekst, samt hvilke læringsmiljøer og hvilke oplevelser der udfoldes i den givne kontekst (Dörnyei & Ushioda 2009: 13, 27-29).

Flersprogethed som motivationskilde

I dette afsnit undersøges det, hvorvidt flersprogede elever udviser mere motivation i spanskfaget end etsprogede elever. I undersøgelsen er der taget udgangspunkt i spørgsmål, der omhandler elevernes motivation for at lære et L2-sprog. Spørgsmålene er udarbejdet ud fra de førnævnte komponenter for at give et indblik i, hvilke af dem der har en større indflydelse på elevens motivation, og hvilke forskelle der er imellem de elever, der har dansk som modersmål, og de elever, der har et andet modersmål end dansk.

I forlængelse af dette har jeg undersøgt elevernes sprogbrug i hverdagen. 58 % af de adspurgte elever med et andet modersmål end dansk kan både tale, forstå, læse og skrive på deres modersmål. 42 % kan kun tale og forstå, men ikke skrive og læse på deres modersmål. I undersøgelsen fremgår det, at 82 % af de flersprogede elever taler med familie, venner og bekendte på deres modersmål, hvilket indikerer, at 48 ud af 55 elever bruger deres modersmål i det daglige. Herved belyser undersøgelsen, om elevernes individuelle sproglige repertoire har en betydning, når de lærer et nyt sprog i gymnasiet.

Når man kigger på elevernes besvarelser igennem teorien, er der en stor lighed mellem elevernes ideale selv. Denne komponent anses som den mest kraftfulde form for motivation blandt de tre, og til stor forskel fra fx komponenten burde-selv, der ligger særdeles lavt. De samlede resultater præsenteres i tabel 1.

	Etsprogede elever		Flersprogede elever	
	(\bar{x})	SD	(\bar{x})	SD
Ideale selv	3,4	1,1	3,5	1,1
Burde-selv	1,9	1	2,2	0,9
L2-læringsoplevelsen	3,3	0,9	3,6	0,9
Samlet værdi	2,86	1	3,1	0,96
Motivation	7,2	1,98	8	1,78

Tabel 1. Samlede gennemsnitsværdier for komponenterne det ideale selv, burde-selv og L2-læringsoplevelsen samt elevernes individuelle motivationsniveau (\bar{x} = gennemsnitsværdi. SD = spredning).

Motivationen for at lære et L2-sprog er styret af elevernes eget ønske om at opnå sproglige kundskaber og dermed styrke deres sproglige selvtillid. I undersøgelsen kommer det ideale selv navnlig til udtryk ved, at elevens motivation for at lære spansk primært er styret af et indre ønske om at bruge sproget på en tilfredsstillende måde samt at kunne agere i spansk-talende lande og kommunikere med spansk-talende uden komplikationer. De to højeste resultater for samtlige elever, til trods for deres sprogbaggrund, lå i spørgsmål f: "Jeg ønsker at kunne tale flydende" med en gennemsnitsværdi på 4,0 hos de etsprogede elever og 4,6 hos de flersprogede elever, og i spørgsmål g: "Jeg ønsker at kunne skrive flydende" med en gennemsnitsværdi på 4,2 hos de etsprogede elever og 4,8 hos de flersprogede elever. Den

høje andel af elever, der er enige i disse to udsagn, bekræfter, at elevens motivation er stærkt baseret på det ideale selv, da ønsket om at beherske de sproglige færdigheder på højt niveau gør sig gældende i spørgeskemaet. Læringsoplevelsen i fremmedsprogsundervisningen spiller også en væsentlig rolle i elevernes motivation, idet flere elever har svaret, at de var enige i, at læreren og undervisningen er spændende og motiverende, samt at de godt kan lide atmosfæren i spansktime.

Læringsituationen har en vigtig påvirkning på elevernes motivation for at lære et fremmedsprog. Hvorvidt underviseren og/eller undervisningen opleves som medrivende, har således også indflydelse på elevens lyst til at lære fremmedsproget. Overordnet set er der en lighed i elevernes besvarelser mellem henholdsvis etsprogede og flersprogede elever, og resultaterne anses som værende høje. Endvidere ses der i spørgsmål j: "Det vil have en negativ indflydelse på min fremtid, hvis jeg ikke kan spansk", at resultatet ligger på 1,8 hos begge elevgrupper. Generelt synes eleverne derved ikke at anse L2-sproget som betydningsfuldt eller afgørende for deres fremtid, og derfor fremstår burde-selv-komponenten som værende lav.

På baggrund af datamaterialet fremstår der ikke prominente forskelle mellem de flersprogede elever og de etsprogede elever, idet begge gruppers besvarelser er overvejende identiske. Af denne årsag må det konkluderes, at det ikke har en afgørende betydning for motivationen, hvorvidt eleven besidder flere sprogkundskaber. Den store forskel blandt eleverne skal imidlertid findes i spørgsmål c: "Jeg har valgt at studere spansk fordi det er vigtigt for mit gennemsnit". Her ligger resultatet på 2,1 hos etsprogede elever, mens resultatet blandt flersprogede elever ligger på 2,9. De flersprogede elevs resultat er højere og viser, at karakter har en indvirkning på, hvorfor de bl.a. har valgt at studere spansk. Dette er et relevant element at tage i betragtning, idet det kan anses som en ydre påvirkning på de flersprogede elevs motivation for at lære et L2-sprog.

Dog beskriver flere elever med et andet modersmål end dansk, at de mener, spansk er lettere for dem, herunder udtalen af de spanske ord, på baggrund af deres individuelle modersmål (se nedenfor). Dette fremstår derfor også som en motivationskilde for læring af spansk.

- "Fordi de udtaler tingene, som man gør på arabisk."
- "Det er lettere, da nogle ord er ens, og udtalelserne er ens."
- "Mit kurdiske sprog er med til at hjælpe med at udtale spanske ord."

- “Der er mange af ordene, der er ens, og udtalen er nemmere, når man i forvejen kan tale arabisk.”
- “Mange af ordene er ens med mit sprog [marokkansk].”
- “Jeg har lettere ved at udtale ord, fordi jeg kan bosnisk.”

Elevernes sproglige selvtillid og deres styring af det ideale selv har en betydning for deres L2-motivation. Ud fra deres egen vurdering af deres motivationsniveau ligger resultatet på 7,2 ud af 10 hos de etsprogede elever sammenlignet med de flersprogede elever, hvor gennemsnitsværdien ligger på 8 ud af 10. Ud fra disse resultater må det konkluderes, at elevernes motivationsniveau for at lære spansk på STX er forholdsvis højt, samt at deres motivation er præget af den indre motivation.

Sammenhæng mellem flersprogethed og motivation

I undervisningsfeltet er det særligt relevant at tage højde for begrebet motivation, da virkningen af motivation, eller mangel på samme, er afgørende for elevens indlæring (Dörnyei 2020: 2-3). Det vurderes, at hvis eleverne har mulighed for at inddrage deres samlede sproglige kompetencer i spanskundervisningen, kan spansklæreren med stor sandsynlighed skabe en større lyst og interesse hos eleverne til at tænke kreativt på tværs af sprogene og samtidigt understøtte de flersprogede elever. Det er væsentligt at aktivere denne form for didaktisk tilgang løbende ved at trække på alle elevernes sproglige ressourcer igennem hele undervisningsforløbet i spanskfaget. Det er afhængigt af undervisningsmaterialet samt måden, man tilrettelægger undervisningen på, hvorvidt de flersprogede elever har en fordel ved brugen af deres sproglige ressourcer.

Denne undersøgelse er afgrænset således, at elevernes eventuelle motivationsudvikling igennem spanskfaget ikke undersøges, da undersøgelsen er foretaget over en begrænset periode. Som alternativ videre forskning inden for fremmedsprogsindlæring kunne motivationsudvikling hos eleverne være interessant at tage i betragtning.

Konklusion

Denne artikel har taget udgangspunkt i en undersøgelse af gymnasieelevers motivation i spanskfaget med særligt fokus på de elever, der behersker flere sprog ud over dansk. Undersøgelsen viser, at størstedelen af eleverne, uanset modersmål, besidder en høj grad af motivation for at lære spansk. Undersøgelsen viser endvidere, at elevernes

motivation er styret af indre faktorer, herunder et ideelt ønske om at opnå færdigheder inden for sproget på en tilfredsstillende måde. Ud over dette spiller læringsituationen ligeledes en rolle i forhold til elevernes individuelle motivation, idet flertallet af eleverne har en positiv holdning til læreren og undervisningen. Som følge af det netop nævnte blev der foretaget en sammenligning af flersprogede elever med de etsprogede elever med henblik på at undersøge, om der er en sammenhæng mellem elevernes sprogkunderskaber og deres individuelle motivationsniveau. Selve undersøgelsen indikerer ikke umiddelbart væsentlige forskelle mellem de to grupper; tværtimod viser resultaterne, at deres motivation i høj grad er ens. Dog viser resultaterne, at de flersprogede elever, til forskel fra de etsprogede, kan trække på erfaringer fra deres forskellige modersmål ud over dansk og sammenligne dem med det spanske sprog.

Litteratur

- Dörnyei, Z. (2020). *Innovations and challenges in language learning motivation*. London: Routledge.
- Dörnyei, Z. & Ushioda, E. (2009). *Motivation, language identity, and the L2 self*. Bristol: Multilingual Matters.
- Gregersen, A. S. (2019). Indledning. I: *Sprogfag i forandring*. Bd. 1 (3. udg., s. 15-22). Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Holmen, A. (2015). Sproglig diversitet blandt eleverne i grundskolen – fra problem til potentiale. I: Byram, M. m.fl. (red.), *Sprogfag i forandring* (2. udg., s. 23-54). Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Slåttvik, A. B. (2018). Flersprogede elever i fremmedsprogsundervisningen – en nødvendig opmærksomhed på tredjesprogstilegnelse. *Sproglæren*, 2, 17-20.